

Kompromissit ja Karjalan palautus

Kuva: Markus Lehtipuu

*Omistusoikeus
ja ryöstetyn
omaisuuden
takaisinsaaminen
on kansalaisen
jakamaton
ihmisoikeus.*

POLIITTINEN ELÄMÄ on kompromisseja täynnä. Kompromisseja tehdään mitä erilaisemmissa asioista konfliktien välttämiseksi tai jotta saataisiin edes jonkunlainen päätös aikaiseksi, vaikka kukaan ei olisikaan päätökseen aidosti tyytyväinen.

Demokratia johtaa väistämättä kompromisseihin, koska kukaan ei yksin voi määrätä yhteiskunnan asioita ja pelkkä enemmistöjyrääminenkin ei tuota muuta kuin ongelmia.

Diktatuurimaissa ei tätä ongelmaa ole, koska vallanpitäjä säättää sen, mitä kussakin asiassa on pidettävä totuutena. Diktatuurin ongelmat jysähtävät sitten jollakin hetkellä täysimääräisensä ja ehkä kaatavat koko diktatuurin.

Tällaista kanonisointia, tietyn mielipiteen pyhittämistä ainoana totuutena, yritetään toteuttaa myös Suomen demokratiassa. Tyypillisesti silloin on kyse asioista, jotka ovat päättäjille kiusallisia, ehkä tuhoisia. Näkyviä esimerkkejä ovat Karjalan palautuskysymys, sotasyllisyyden purkaminen tai 1990-luvun pankkikriisi.

On asioita, joissa ei pidä tehdä kompromisseja. Kuvitellaan tilanne, jossa oikeusistuin ryhtyisi miettimään kompromissia esim. murhaajan tuomion osalta. Jospa pudotettaisiin tuomio vaikka neljään vuoteen, niin se olisi mukavampi murhaajalle. Tai niinkuin ennen vanhaan sanottiin: "Annetaan ruumihille vaan pien sakko ja lasketaan tekijä vapaaksi".

Ihmisoikeudet ovat sellaisia asioita, joista ei pitäisi sallia kompromisseja. Maailman rauha, vakaumus ja yhteisöön sujuvuus riippuvat siitä, että niitä toteutetaan. Ihmisoikeudet ovat luovuttamattomat, jokaisen ihmisen oman päätösvallan alaiset. Valitettavasti näin on vain periaatteessa, mutta siihen kaikkien on pyrittävä.

Lähtökohtana tulee olla se, ettei periaatekysymyksien ja jakamattomien oikeuksien osalta etsitä kompromisseja, vaan ne hoidetaan kansainvälisten sopimusten ja oikeudellisten näkökohtien mukaisesti. Esim. sotasyllisyyden osalta lainmukaisia vaihtoehtoja on vain yksi: vääräksi todistettujen tuomioiden purkaminen. Sen osalta ei ole mitään kompromisseja.

Tyypillinen, monen mielestä jopa hyvää ajatteleva, kompromissi olisi se, että Suomi saa Karjalan takaisin ja sitoutuu olemaan liittymättä Natoon. Mitä tässä ehdotuksessa tosiasiaa tuodaan esille? Rinnakkain asetetaan tiettyjen ihmisten ihmisoikeudet ja toisaalta kansallinen turvallisuus.

Turvallisuus on kansan ja sen kansalaisten jakamaton oikeus. Vastaavasti omistusoikeus ja ryöstetyn omaisuuden takaisinsaaminen on kansalaisen jakamaton ihmisoikeus.

Turvallisuutta ei pidä myydä ihmisoikeuksien saavuttamiseksi, eikä ihmisoikeuksia kuvitellun turvallisuuden saamiseksi.

Tähän vertailuun liittyy se fakta, ettei Suomen turvallisuuden takaamisella Venäjän toimesta ole mitään absoluuttista varmuutta. Esim. Tarton rauhansopimus 1920 solmittiin ikuisiksi ajoiksi. Se vahvistettiin Ystävyys- ja avunantosopimuksella ja sen jatkosopimuksella. Kaikki tämä oli vain paperia ja ikuisuus kesti alle 20 vuotta, kun Neuvostoliitto päätti hyökätä Suomen ja aloittaa talvisodan.

On hyvä miettiä sitä, mikä Suomen kohtalo olisi ollut, jos suomalaiset johtajat olisivat lähteneet ennen talvisotaa kompromissien tielle. Eihän se äkkiä ajatellen kovin vaarallista olisi ollut, jos Suomi olisi heti luovuttanut Neuvostoliiton haluamat maa-alueet. Voitaisiinhan ainakin kuvitella, että olisimme säästyneet monelta tuskaisalta hetkeltä.

Se olisi kompromissina ollut kuin kuoleman suudelma Suomelle. Pelkästään Baltian maiden esimerkit osoittivat, miten turmiolliseen tilanteeseen periksi antaminen ja sovitteluratkaisun etsiminen johti. Neuvostoliitto miehitti Baltian maat, kun se pääsi maan sisälle ilman vastarintaa.

Suomen olisi käynyt täysin samoin. Ensin pieni kompromissi, kohta suurempi ja sitten miehitys maan sisältä käsin. Suomalaiset luut vaalenisivat Siperian taigalla, Suomessa olisi venäläisemmistö ja pieni suomalainen vähemmistö sinnittelisi sivuteiden varsilla.

Neuvotteluissa tehdään usein ihmeellisiä kompromisseja erityisesti ihmisoikeuksien ja valloittujen korjaamisen osalta. Ehkä oudoin tapa

on se, että neuvottelut aloitetaan tämän hetken tilanteesta. Esim. Karjalan osalta lähdetään siitä, että alue on Venäjän hallinnassa. Saadakse sen takaisin, Suomen tulisi jotenkin hyvittää Venäjää, tarjota sille lahjoja tai peräti kauppahintaa palauttamisesta.

Tällainen lähtökohta on täydellisen väärä signaali, joka kertoo, että ryöstäminen kannattaa, siitä ei seuraa mitään ongelmia. Yksinkertaisesti kyseessä on ryöstösaalis. On tehty suuria rikoksia suomalaisia vastaan. Ja neuvotteluissa pitäisi sitten lähteä siitä minkä nuorena varastaa, sen vanhana omistaa –periaatteesta.

Ei rikoksen uhri osta rikoksen kohdetta itselleen takaisin. Se kuuluu hänelle automaattisesti. Ei oikeudessakaan istuva tuomari ala neuvotella ryöstäjän kanssa siitä, että paljonko omistajan pitäisi maksaa, että tämä luovuttaisi ryöstämänsä esineen takaisin sen oikealle omistajalleen.

Rikollisen toiminnan osalta lähtökohtana on rikosta edeltävä tilanne. Nykyisen Suomen ja Venäjän välillä lähtökohtana on itsenäisen Suomen ensimmäinen, kohtuullisen rauhanomaisesti ja ilman painostusta tehty Tarton rauhansopimus ja sen mukaiset rajat.

Tehty rikokset on korjattava. Tilanne on palautettava alkuasetelmaan. Normaaliin käytäntöön kuuluu myös se, että väärintekijä palauttaa omaisuuden, suorittaa korvauksen siltä ajalta, minkä on pitänyt toisen omaisuutta hallussaan ja korvaa mahdolliset tuhoutumiset. Tämän pitäisi olla jokaiselle ihmiselle päivän selvää yleisen oikeuskäytännön mukaisesti.

Sellainen vaihtoehto, jota Venäjä ja Suomen valtionhallinto tällä hetkellä toteuttavat, on vastoin oikeustajua sekä kummankin maan ratifioimia kansainvälisiä sopimuksia ja aitoa, hyvää naapuruutta.

Tilanne on mahdollinen vain siksi, että uhrikansan johto näyttää edelleen tunnevan suurta pelkoa hyökkäjävaltion perillistä kohtaan ja siksi pidättäytyy kaikista toimista, joilla asiat selvitettäisiin. Ja eiväthän ne selviä, kun tahto puuttuu.

Karjalan palautuskysymyksessäkin on mahdollisuus ja jopa järkevää tehdä joissakin asioissa

kompromisseja. Ei kuitenkaan peruskysymysten, kuten maiden palautuksen ja syllisyyden tunnustamisen osalta.

Sen sijaan on aina mahdollisuus etsiä neuvotteluteitse sopiva muoto ja määrä käyttökorvauksille, sotakorvausten takaisinmaksamiselle ja sodan taloudellisen rasituksen korvaamiselle. Sodan rasite on tämän päivän Suomen rasitteeksi laskettuna noin 500 mrd. euroa.

Kompromissin tekeminen näiden kuluerien kohdalla on mahdollista sen vuoksi, että itse palautustapahtuma muodostaa erittäin vahvan katalyytin, joka potkaisee Suomen kansantalouden voimakkaaseen kasvuun. Suomi saa siten taloudellistakin hyötystä palautuksesta.

Samoin Venäjä kokee merkittävää taloudellista hyötystä palautuksesta, sillä luottamuksen rakentumisen kautta se saavuttaa arvaamattoman suuria poliittisia ja taloudellisia etuja itselleen.

Palautettavalla alueella voi olla joitakin erityisen merkittäviä paikkoja venäläisille. On luonnollista, että näistä voidaan neuvotella. Palautuksessahan kyse ei ole mahdollisimman suuren vahingon aiheuttamisesta, vaan mahdollisimman suuren hyödyn saamisesta molemmille osapuolille.

Näiden erityisten paikkojenkin osalta kyse on tiettyjen ihmisten ihmisoikeuksista. Ei heidän oikeuksiaan voida polkea, jotta tietty määrä muita suomalaisia saisi ihmisoikeutensa toteutumaan. Tämä johtaa siihen, että neuvotteluissa ei ole mahdollista tehdä kompromissia tällaisesta asiasta.

Sen sijaan aina voidaan neuvotella korvaavista toimista. Korvaavana tekijänä voi olla samanarvoinen maa-alue jossain muualla tai taloudellinen korvaus.

Karjalan ja muiden pakkoluovutettujen alueiden palautuksessa on kyse luottamuksesta ja win-win –toiminnasta. Ne eivät toteudu epäoikeudenmukaisten kompromissien tai painostamisen avulla. On rakennettava tilanne, jossa palautuskatalyytit voivat parhaalla mahdollisella tavalla toteutua ja generoida palautuksen avulla täysimääräisesti parhaita mahdollisia tuloksia molemmille osapuolille.